

PWYLLGOR GWAITH

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar Dydd Llun, 17 Rhagfyr 2018

- YN BRESENNOL:** Y Cynghorydd Llinos Medi Huws (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Ieuan Williams (Is-gadeirydd)
- Y Cynghorwyr Carwyn Jones, R. Meirion Jones, Alun Mummery, R.G. Parry, OBE, FRAGS, Dafydd Rhys Thomas, Robin Williams
- WRTH LAW:** Y Prif Weithredwr
Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaethau, Cymuned a Gwella Gwasanaethau)
Prif Weithredwr Cynorthwyol (Llywodraethiant a Thrawsnewid Prosesau Busnes)/Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol
Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd (ar gyfer eitem 5)
Pennaeth Gwasanaethau Tai
Pennaeth Dysgu
Pennaeth Dros Dro Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo
Rheolwr Gwasanaeth Tai (Comisiynu Strategaeth a Pholisi)
Swyddog Pwyllgor (ATH)
- YMDDIHEURIADAU:** Dim
- HEFYD YN BRESENNOL:** Y Cynghorwyr Glyn Haynes, Aled Morris Jones, Gwilym O. Jones, Shaun Redmond

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Fe wnaeth y Cynghorydd Richard Dew ddatganiad o ddiddordeb personol sy'n rhagfarnu yn eitem 9 ar y rhaglen gan fod ei wraig yn gweithio fel athrawes yn Ysgol Corn Hir.

Fe wnaeth y Cynghorwyr R. Meirion Jones, Alun Mummery a Robin Williams ddatganiad o ddiddordeb personol sy'n rhagfarnu yn eitem 13 ar y rhaglen oherwydd, fel Aelodau Lleol, roeddent wedi lleisio eu gwrthwynebiad i'r datblygiad o'r cychwyn cyntaf ac felly ni allent gael eu gweld fel petaent yn ddiduedd ar y mater.

2 MATERION BRYD ARDYSTIUYD GAN Y PRIF WEITHREDWR NEU EI SWYDDOG APWYNTIEDIG

Dim i'w hadrodd.

3 COFNODION

Cyflwynwyd i'w cadarnhau, gofnodion cyfarfodydd blaenorol y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 12 Tachwedd a 26 Tachwedd, 2018.

Penderfynwyd cymeradwyo cofnodion cyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 12 Tachwedd a 26 Tachwedd, 2018 fel rhai cywir.

4 BLAEN RAGLEN WAITH Y PWYLLGOR GWAITH

Cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried – adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn ymgorffori Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith am y cyfnod Ionawr, 2019 i Awst, 2019.

Rhoddodd Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd ddiweddariad i'r Pwyllgor Gwaith fel a ganlyn –

Eitemau sy'n newydd i'r Rhaglen Waith -

- Eitem 13 – Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol 2017/18. Mae'r penderfyniad arno wedi'i ddirprwyo i'r Aelod Portffolio ar gyfer y Gwasanaethau Cymdeithasol, a'r amserlen ar gyfer ei gyhoeddi yw mis Mawrth, 2019.
- Eitem 20 – Cerdyn Sgorio Corfforaethol, Chwarter 4 2018/19 i'w ystyried gan y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ym mis Mai, 2019.
- Eitem 21 – Adroddiadau Monitro'r Gyllideb Refeniw a Chyfalaf, Chwarter 4, 2018/19 i'w hystyried gan y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ym mis Mai, 2019.
- Eitem 22 – Adroddiad Blynyddol Safonau'r Iaith Gymraeg 2018/19. Mae'r penderfyniad arno wedi'i ddirprwyo i'r Aelod Portffolio sydd â chyfrifoldeb am yr iaith Gymraeg, a'r amserlen ar gyfer ei gyhoeddi yw mis Mehefin, 2019.

Eitem wedi'i gohirio i ddyddiad hwyrach –

- Eitem 2 – Prosiect Rhwydwaith Ffibr Llawn Lleol (LFFN). Roedd yr eitem i fod i gael ei hystyried yn wreiddiol gan y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ym mis Rhagfyr, 2018 ond mae wedi'i gohirio nawr i'r cyfarfod ym mis Ionawr, 2019.

Adroddodd y Swyddog ers cyhoeddi'r Rhaglen Waith, fod y Gwasanaeth Dysgu hefyd wedi gofyn i ddwy eitem – Polisi Cludiant Ysgol a'r Adroddiad Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant – gael eu hychwanegu at y Rhaglen gyda'r bwriad i'r Pwyllgor Gwaith roi ystyriaeth iddynt yn y Flwyddyn Newydd ar ddyddiadau i'w cadarnhau.

Penderfynwyd cadarnhau Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith wedi ei diweddaru am y cyfnod Ionawr, 2019 i Awst, 2019 gyda'r newidiadau a amlinellwyd yn y cyfarfod.

5 FFIOEDD A THALIADAU 2019/20

Cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried – adroddiad y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 yn ymgorffori atodlen o ffioedd a thaliadau diwygiedig ar gyfer 2019/20.

Adroddodd yr Aelod Portffolio Cyllid oherwydd y sefyllfa ariannol anodd ar hyn o bryd, y gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith gymeradwyo gweithredu'n gynnar nifer o'r ffioedd a thaliadau diwygiedig a welir yn yr atodlen sydd ynghlwm wrth yr adroddiad. Yn draddodiadol, caiff newidiadau i ffioedd a thaliadau eu gweithredu o'r 1af Ebrill yn y flwyddyn ariannol newydd, ond eleni cynigir dod â hyn ymlaen i 1af Chwefror lle bo'n bosib, fel rhan o nifer o fesurau sydd eu hangen i ymateb i'r sefyllfa ariannol. Mae'r atodlen ffioedd a thaliadau yn amlygu pa newidiadau a ddaw i rym o 1 Chwefror, 2019, pa rai a ddaw i rym o'r 1af Ebrill, 2019 (yn bennaf lle mae'r cynnydd wedi'i ragnodi mewn statud) a'r rheini a ddaw i rym o fis Medi, 2019 (yn ymwneud ag ysgolion). Mae cyllidebau incwm ar gyfer ffioedd a thaliadau

anstatudol ar gyfer 2019/20 wedi cael eu codi 3% ar draws pob gwasanaeth unigol. Mae hyn wedi caniatáu i Benaethiaid Gwasanaeth gynyddu'r ffioedd unigol o fwy neu lai na 3% ond gyda'r disgwyliad, yn gyffredinol, y bydd disgwyl i wasanaethau gwrrdd â'u targed incwm yn y gyllideb.

Tynnodd yr Aelod Portffolio sylw at y ffaith fod taliadau am brydau ysgol yn destun ymgynghoriad ar hyn o bryd, a fydd yn dod i ben ddiwedd y mis hwn; felly bydd angen cadarnhau'r taliadau hyn yn hwyrach ymlaen.

Yn wyneb yr uchod, cytunodd y Pwyllgor Gwaith na ddylai taliadau am brydau ysgol fod yn rhan o'r benderfyniad, ac y dylai'r penderfyniad adlewyrchu'r eithriad hwn.

Penderfynwyd cymeradwyo'r ffioedd a thaliadau ar gyfer 2019/20 fel y'u hamlinellir yn y llyfryn atodwyd i'r adroddiad ac eithrio taliadau am brydau ysgol sy'n destun ymgynghoriad tan ddiwedd mis Rhagfyr, 2018.

6 STRATEGAETH RHANBARTHOL DIGARTREFEDD

Cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried – adroddiad Pennaeth y Gwasanaethau Tai yn ymgorffori'r Strategaeth Ranbarthol Digartrefedd a Chynllun Gweithredu Lleol.

Adroddodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Tai a Chefnogi Cymunedau fod gofyn i bob Awdurdod Lleol, yn ôl y gyfraith, fabwysiadu Strategaeth Digartrefedd yn 2018 er mwyn atal digartrefedd; i ddarparu llety addas i bobl sy'n ddigartref neu rai a allai fynd yn ddigartref, ac i sicrhau bod cefnogaeth ddigonol ar gael i bobl sy'n ddigartref neu rai a allai fynd yn ddigartref. Cyn cynhyrchu'r strategaeth, roedd rhaid i awdurdodau lleol gynnal adolygiad yn unol ag adran 51 Cod Arweiniad Llywodraeth Cymru ar Ddyrannu Llety a Digartrefedd. Roedd gofyn i Awdurdodau Lleol gynnal adolygiad o'r Gwasanaeth Digartrefedd fel sail i gynhyrchu'r Strategaeth. Roedd y Penaethiaid Gwasanaeth trwy Ogledd Cymru wedi cytuno y dylid cynhyrchu Strategaeth Digartrefedd Ranbarthol oherwydd y manteision – fel y nodir yn yr adroddiad – a geid o sefydlu dealltwriaeth a dull ar y cyd tuag at atal digartrefedd.

Dywedodd yr Aelod Portffolio yr hoffai gymryd y cyfle i ddiolch i staff y Gwasanaeth Digartrefedd am eu gwaith a hefyd y Gwasanaeth Tai ehangach am ei gyfraniad tuag at ffurfio'r Strategaeth Digartrefedd Ranbarthol sy'n destament i'r gweithio partneriaeth effeithiol sydd wedi digwydd ar y strategaeth hon.

Adroddodd y Cynghorydd G.O. Jones, Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio, ar drafodaethau'r Pwyllgor ar y mater hwn yn ei gyfarfod ar 13 Tachwedd, 2018 fel rhan o ymgynghoriad helaeth a wnaed wrth gynnal adolygiad o'r Gwasanaeth Digartrefedd. Dywedodd y Cynghorydd Jones fod y Pwyllgor, wrth gefnogi ac argymell y Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu Lleol i'r Pwyllgor Gwaith ac wrth groesawu'r cydweithio rhanbarthol a oedd wedi digwydd i'w gynhyrchu, wedi codi nifer o bwyntiau er mwyn cael eglurhad arnynt, ac roedd y Swyddogion wedi rhoi sicrwydd i'r Pwyllgor; roedd y pwyntiau hynny'n cynnwys y canlynol –

- Y trefniadau ar gyfer monitro'r strategaeth yn lleol er mwyn sicrhau ei bod yn dal i gwrrdd â'i hamcanion.
- P'un a oes unrhyw wahaniaethau yn y modd mae'r Strategaeth yn berthnasol i'r cynghorau hynny sydd wedi cadw cyfrifoldeb am eu stoc tai h.y. Cyngor Sir Ynys Môn o gymharu â'r rheini yn y rhanbarth sydd wedi trosglwyddo eu stoc i landlordiaid cymdeithasol cofrestredig.
- Bod 50% o'r rhai a oedd wedi ymateb i'r ymgynghoriad ar draws y rhanbarth yn teimlo nad oedd staff wastad yn gwrtais neu'n barod eu cymwynas wrth ddelio gyda'r

sefyllfaoedd anodd mae pobl yn eu wynebu. Ni chredai'r Pwyllgor fod y Strategaeth yn mynd i'r afael â'r mater hwn; awgrymwyd y gallai Ynys Môn arwain ar anghenion hyfforddiant posib y staff yn y chwe awdurdod lleol yng Ngogledd Cymru wrth ddelio gyda materion sensitif sy'n gysylltiedig â digartrefedd.

- P'un a yw'r Awdurdod yn gallu ymateb i geisiadau am gymorth – roedd y Pwyllgor wedi nodi bod rheoli disgwyliadau yn cael ei ystyried yn her.
- Yr angen i sicrhau bod unigolion gyda phroblemau iechyd meddwl yn cael sylw priodol gan y strategaeth.
- Bod y Pwyllgor wedi nodi, er nad oes gan yr Awdurdod ganolfan bwrpasol i ddarparu llety dros nos i bobl ddigartref, fod yna brotocol ar gyfer darparu llety Gwely a Brechwast i rai sy'n cysgu ar y stryd.
- Effaith bosib datblygiad Wylfa Newydd o yrru'r rhenti'n uwch yn y sector preifat gan felly eu gwneud yn llai fforddiadwy i nifer gynyddol o bobl.
- Effaith cyflwyniad y system Credyd Cynhwysol, a'r posibilrwydd y bydd pobl yn methu talu eu rhenti.

Diolchodd y Pwyllgor Gwaith i'r Pwyllgor Sgriwtini am ei fewnbwn; wrth nodi sylwadau'r Pwyllgor, ceisiodd y Pwyllgor Gwaith sicrwydd bod staff yr Awdurdod yn delio'n briodol ac yn sensitif gyda phob unigolyn digartref sy'n ceisio cael cymorth a chefnogaeth gan y Cyngor. Dywedodd Pennaeth y Gwasanaeth Tai fod staff yn Ynys Môn wedi cael canmoliaeth am y ffordd maent yn delio gydag unigolion sy'n ddigartref neu mewn perygl o fod yn ddigartref a dyma fyddai'r Rheolwyr Tai yn ei ddisgwyl gan eu staff.

Dywedodd y Pwyllgor Gwaith fod nifer y bobl ddigartref yn cynyddu, yn anffodus, sy'n gwneud y Strategaeth hyd yn oed yn fwy perthnasol ac amserol. Ceisiodd y Pwyllgor Gwaith eglurhad ar sut mae'r strategaeth yn berthnasol i landlordiaid preifat yn enwedig mewn amgylchiadau lle mae llety rhent preifat yn is-safonol a/neu lle nad yw'n cael ei gynnal a'i gadw'n iawn, neu lle caiff tenantiaid preifat eu trin yn annheg gan o bosib eu gwneud yn ddigartref, ac a oes trefniadau ar gyfer datrys sefyllfaoedd fel y rhain. Dywedodd Pennaeth y Gwasanaethau Tai er bod yna broses ffurfiol y mae disgwyl i landlordiaid preifat ei dilyn wrth ymrwymo i gytundeb tenantiaeth, mae nifer fechan o landlordiaid yn peidio â chadw at y broses ac mae'n fater o geisio gweithio efo nhw i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r broses. Hefyd, o safbwynt y Cyngor, mewn achosion lle mae ymgeiswyr am dŷ cymdeithasol wedi methu â chynnal a chadw eu cartref presennol neu flaenorol yn iawn, bydd hyn yn cael ei adlewyrchu yn eu safle ar y gofrestr aros am dŷ.

Penderfynwyd cymeradwyo'r Strategaeth Digartrefedd Rhanbarthol a'r Cynllun Gwaith Lleol.

7 ADRODDIAD CYNNYDD AR Y GWASANAETHAU PLANT A THEULUOEDD

Cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried – adroddiad Pennaeth y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd yn amlinellu cynnydd diweddaraf y Gwasanaeth yn erbyn y Cynllun Gwella Gwasanaeth.

Adroddodd y Cadeirydd a'r Aelod Portffolio ar gyfer y Gwasanaethau Cymdeithasol fod angen diolch yn fawr i staff y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd am ddod â'r Gwasanaeth i'r pwynt hwnt – o'r 21 pwynt gweithredu a adnabuwyd fel rhan o'r Cynllun Gwella Gwasanaeth (CGG) yn dilyn arolwg AGC o Wasanaethau Plant Ynys Môn ym mis Tachwedd 2016, dim ond 2 sydd dal yn Ambr. Mae'n rhaid diolch yn fawr hefyd i'r Aelodau Etholedig sydd wedi bod yn rhan o'r broses honno ac wedi cyfrannu ati. O'r 19 pwynt gweithredu arall yn y CGG, mae statws 13 ohonynt yn Wyrdd a 6 yn Felyn. Mae'r gwelliant hwn wedi'i gydnabod gan Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) sy'n ddiweddar wedi cyhoeddi canfyddiadau ei adolygiad dilyn-i-fyny o'r Gwasanaethau Plant a gynhaliwyd ym mis Hydref, 2018. Dywedodd yr Aelod Portffolio fod y Panel Gwella Gwasanaethau Plant yn dal

i fonitro a chraffu'r Cynllun Gwella Gwasanaeth a'i fod wedi dechrau ystyried creu Cynllun newydd gyda'r bwriad o ddwyn ynghyd yr holl welliannau a wnaed hyd yma tra hefyd yn sicrhau gwelliant parhaus ar gyfer y tymor hir a thu hwnt.

Dywedodd y Prif Weithredwr Cynorthwyol (Llywodraethiant a Thrawsnewid Prosesau Busnes)/Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol, fod yr adroddiad yn crynhoi'r meysydd hynny sydd wedi bod yn ffocws i waith diweddaraf y Gwasanaeth ac a arweiniodd at welliannau; caiff y rhain eu hadlewyrchu yn y ddibyniaeth is ar staff asiantaeth i lenwi swyddi gwag ar ôl i'r Gwasanaeth benodi'n llwyddiannus i sawl swydd Gweithiwr Cymdeithasol, a hefyd yn y perfformiad yn derbyn Dangosyddion Perfformiad allweddol lle mae'r gwelliant wedi'i gynnal o Chwarter 1 2018/19 drwedd i Chwarter 2 fel mae'r adroddiad yn ei ddisgrifio ym mharagraff 3. Dywedodd y Swyddog fod adroddiad AGC o'r adolygiad dilyn-i-fyny yn cydnabod bod gwelliannau sylweddol wedi'u gwneud yn y Gwasanaethau Plant, bod morâl staff yn uchel a bod angerdd ac ymroddiad ar bob lefel i barhau i weithio i ddarparu gwasanaethau rhagorol i blant. Fodd bynnag, mae'r adroddiad hefyd yn nodi bod yna dal waith i'w wneud; mae'r Gwasanaeth hefyd wedi bod yn gyson wrth adnabod er bod llawer iawn wedi'i gyflawni hyd yma, nad yw'r gwaith yn gyflawn fel mae'r 2 bwynt Ambr yn tystiolaethu – mae'r rhain yn ymwneud ag elfennau a gaiff eu cwblhau'n llawn dros y tymor hwy ac mae'r Gwasanaeth yn parhau i weithio arnynt. Bydd y meysydd hyn ynghyd â chanfyddiadau'r adolygiad dilyn-i-fyny gan AGC yn cael eu hystyried yn y Flwyddyn Newydd gyda'r bwriad o greu Cynllun Gwella Gwasanaeth newydd a fydd yn cwmpasu'r holl weithgarwch presennol yn ogystal â strategaeth arloesol newydd i gynyddu nifer y lleoliadau i blant sydd ag anghenion cymhleth. Bydd AGC yn rhoi cyflwyniad i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ym mis Ionawr, 2019 ac wedyn bydd y Gwasanaeth yn trafod gyda'r Arolygiaeth y camau nesaf i'w cymryd i wneud gwelliannau pellach.

Adroddodd y Cynghorydd Aled Morris Jones, Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol, o gyfarfod y Pwyllgor a gynhaliwyd ar 10 Rhagfyr lle rhoddwyd ystyriaeth i'r gwelliannau diweddaraf a wnaed gan y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd yn erbyn y CGG. Nododd y Pwyllgor fod perfformiad lleol yn erbyn dangosyddion perfformiad allweddol wedi gwella'n sylweddol dros y misoedd diwethaf a bod cynnydd sylweddol wedi'i wneud hefyd wrth weithredu'r CGG. Nododd y Pwyllgor ymhellach fod y Gwasanaeth wedi gwneud cynnydd gyda gweithredu'r Strategaeth Gweithlu ddiwygiedig ar gyfer y Gwasanaethau Plant, gydag un swydd yn dal i gael ei llenwi gan Weithiwr Cymdeithasol asiantaeth. Roedd y Pwyllgor yn glir ynghylch y pwysau ariannol ar y Gwasanaethau Plant yn bennaf o ganlyniad i gynnydd yn y nifer o blant y gofelir amdanynt, gyda'r rhagolwg y bydd y gwasanaeth wedi gorwario tua £2m erbyn diwedd y flwyddyn. Nododd y Pwyllgor gyfraniad y Panel Gwella Gwasanaethau Plant tuag at y broses wella ac roedd yn cydnabod yr angen i'r Panel barhau gyda'i waith o fis Ebrill, 2019 ymlaen. Ar ôl ystyried yr holl wybodaeth a gyflwynwyd yn cynnwys yr eglurhad a roddwyd gan Swyddogion i'r pwyntiau a godwyd, cadarnhaodd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ei fod yn fodlon gyda chyflymder y cynnydd wrth weithredu'r CGG a gyda'r gwelliannau a wnaed hyd yma yn y Gwasanaethau Plant.

Diolchodd y Pwyllgor Gwaith i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol am ei sylwadau. Wrth gydnabod y pellter a deithiwyd gan y Gwasanaethau Plant o ran graddau'r gwelliannau a wnaed ers yr arolwg gwreiddiol gan AGC ym mis Tachwedd, 2016, pwysleisiodd y Pwyllgor Gwaith yr angen i gynnal y momentwm ac i sicrhau bod y newidiadau a wnaed yn aros dros amser, gan gofio mater sydd wedi codi ei ben dro ar ôl tro yn y gorffennol sef trosiant staff, a bod Gwaith Cymdeithasol yn lwybr gyrfa heriol lle gall y pwysau ar unigolion fod yn uchel weithiau. Ceisiodd y Pwyllgor Gwaith sicrhau felly fod Strategaeth Gweithlu y Gwasanaeth yn rhoi sylw digonol i'r elfen cadw staff a hefyd y bydd y Gwasanaeth yn y tymor hir yn gallu cynnal y gwelliannau mae wedi eu gwneud i broses ac ymarfer, a adlewyrchir yn y 13 maes Gwyrdd yn y CGG.

Dywedodd y Cadeirydd yn ei chpasiti fel Cadeirydd y Panel Gwella Gwasanaethau Plant fod y Panel, yn ei gyfarfod diwethaf, wedi cydnabod a thrafod yr angen i sicrhau nad yw'r newidiadau a wnaed yn cael eu colli neu'n cael llithro wrth ddod â'r Cynllun Gwella Gwasanaeth cyfredol i ben. Bydd y Cynllun Gwella Gwasanaeth diwygiedig nesaf yn cynnwys y gwelliannau sydd yn parhau a hefyd yn ymgorffori camau gweithredu a fydd yn galluogi'r Gwasanaeth i wneud gwelliannau pellach. Yn ogystal, bydd y Panel Gwella Gwasanaethau Plant yn parhau gyda'i gwaith craffu a monitro tu hwnt i gwblhau'r CGG presennol er mwyn cefnogi a sicrhau gwelliant parhaus.

Dywedodd y Prif Weithredwr Cynorthwyol a Chyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymdeithasol mai dwy o'r elfennau pwysicaf mewn ymarfer Gwaith Cymdeithasol llwyddiannus yw cefnogaeth a chyfeiriad – mae'r strwythur newydd a roddwyd ar waith yn y Gwasanaethau Plant yn sicrhau bod yr elfennau hyn nawr ar gael i staff y Gwasanaeth. Mae creu Grwpiau Ymarfer llai dan arweiniad Arweinydd Ymarfer wedi arwain at lwythi achosion is ac mae'n golygu bod pob Gweithiwr Cymdeithasol yn cael arweiniad a goruchwyliaeth reolaidd lle gallant drafod unrhyw faterion sy'n codi o'u hachosion. Er bod llwythi achos wedi cynyddu mymryn yn ddiweddar, yn rhannol o ganlyniad i ail-edrych ar achosion etifeddiaeth sydd wedi arwain at ragor o blant yn dod i ofal, mae'r broses hon nawr yn tynnu at ei therfyn.

Penderfynwyd cadarnhau bod y Pwyllgor Gwaith yn fodlon gyda'r canlynol –

- **Y camau a gymerwyd i weithredu'r Cynllun Gwella Gwasanaeth a chyflymder y cynnydd.**
- **Cyflymder y cynnydd a'r gwelliannau a wnaed hyd yma yn y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd.**

8 SEFYDLU BWRDD CYMERADWYO DRAENIAD CYNALIADWY

Cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried – adroddiad y Pennaeth Gwasanaeth Dros Dro (Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo) yn amlinellu gweithdrefn ar gyfer ymdrin â swyddogaeth y Cyngor fel Corff Cymeradwyo ceisiadau am Systemau Draenio Cynaliadwy (Safonau Cenedlaethol) o dan Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010.

Adroddodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo fod Atodlen 3 o Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr (DRhLID) 2010 yn gorchymyn y dylai systemau draenio dŵr wyneb ar gyfer datblygiadau newydd gydymffurfio â Safonau Cenedlaethol ar gyfer draenio cynaliadwy (SDCau). Mae Atodlen 3 DRhLID 2010 hefyd yn gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol fel Cyrff Cymeradwyo SDCau i gymeradwyo, mabwysiadu a chynnal a chadw systemau sy'n cydymffurfio ag adran 17 yr Atodlen. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi y daw gofynion Atodlen 3 i rym yng Nghymru ar 7 Ionawr, 2019. O'r dyddiad hwn felly, bydd rhaid cael systemau draenio cynaliadwy ar gyfer pob datblygiad newydd o fwy nag 1 tŷ neu lle mae'r arwynebedd adeiladu yn 100 metr sgwâr neu fwy. Mae'n rhaid i systemau draenio gael eu dylunio a'u hadeiladu yn unol â safonau SDCau statudol a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru. Fodd bynnag, ni fydd rhaid i geisiadau datblygu a gyflwynwyd cyn 7 Ionawr, 2019 gydymffurfio â'r safonau.

Dywedodd yr Aelod Portffolio, er bod ffurfio'r CCS yn ofyniad statudol newydd ar Awdurdodau Lleol, na fydd unrhyw gyllid ychwanegol yn dod o Lywodraeth Cymru i ymgymryd â'r gwaith hwn. Disgwylir i'r CCS fod yn hunan-gynhaliol yn y tymor hir gyda'r ffioedd sydd ynghlwm â cheisiadau Draenio Cynaliadwy yn talu am y costau rhedeg. Yn dilyn adroddiad rheolwr prosiect gan Ymgynghoriaeth Gwynedd (YGC) a ariannwyd gan Lywodraeth Cymru i gefnogi'r gwaith o sefydlu CCS ac i edrych ar opsiynau eraill ar gyfer Gogledd Cymru, cynhaliwyd trafodaethau mewnol gyda'r Gwasanaeth Rheoleiddio ac Economaidd ac YGC ac ystyriwyd nifer o opsiynau ar gyfer cyflawni dyletswyddau'r Cyngor fel Corff Cymeradwyo SDCau. Am y rhesymau a roddwyd yn yr adroddiad penderfynwyd,

ac argymhellir y dylai'r dyletswyddau hynny gael eu cyflawni'n fewnol yn y Gwasanaeth Prifffyrdd, Gwastraff ac Eiddo gan ddefnyddio trefniadau'r Gwasanaeth Rheoleiddio ac Economaidd ar gyfer gweinyddu a YGC ar gyfer gwydnwch. Bydd gofyn llenwi un swydd weinyddol yn syth ar gyfer hyn er mwyn delio gyda cheisiadau o 7 Ionawr, 2019. Fel arall, hyd nes bydd yr incwm o'r ceisiadau CCS yn ddigon i allu creu a llenwi swyddi newydd, bydd dyletswyddau CCS yn cael eu cyfuno gyda dyletswyddau presennol staff gan ddefnyddio YGC lle nad yw'r arbenigedd ac/neu'r capasiti yn bodoli ar hyn o bryd.

Eglurodd y Pennaeth Gwasanaeth Dros Dro (Prifffyrdd, Gwastraff ac Eiddo) beth mae system draenio cynaliadwy yn ei olygu, sef sicrhau bod dŵr ffo ar yr wyneb yn cael ei ddraenio'n araf trwy ei gasglu mewn ffosydd a phyllau dŵr yn hytrach na'i fod yn draenio ymaith yn gyflym i mewn i'r system ddraenio, lle gallai hynny arwain at lifogydd yn rhywle arall yn y system yn ystod cyfnodau o law trwm. O'r 7fed o Ionawr, 2019, yn ogystal â chyflwyno cais o dan y broses gynllunio arferol, bydd rhaid i ddatblygwyr hefyd gyflwyno cais SDC o dan broses caniatâd SDC ar wahân os yw'n ddatblygiad am fwy nag un tŷ neu os yw'r arwynebedd adeiladu yn 100 metr sgwâr neu fwy. Dywedodd y Swyddog, wrth archwilio'r opsiynau ar gyfer ymgymryd â'r dyletswyddau CCS, daethpwyd i'r casgliad y dylid gwneud cymaint â phosib o'r gwaith CCS yn fewnol gan felly ddarparu gwasanaeth lleol ac yn y tymor hir, y potensial i greu swyddi lleol. Trwy edrych ar geisiadau cynllunio hanesyddol ar Ynys Môn, roedd YGC yn amcangyfrif y byddai'n rhaid i tua 278 o geisiadau gael eu cyflwyno i'r CCS yn flynyddol gan greu incwm o £171,160 yn erbyn costau rhedeg o £168,551. Bydd rhaid penodi aelod o staff llawn amser i ymgymryd â dyletswyddau gweinyddol ym mis Ionawr, 2019. Caiff swyddi ychwanegol eu llenwi fel ac wrth i'r lefelau incwm godi.

Roedd y Pwyllgor Gwaith yn croesawu'r cynllun fel un sydd gwir ei angen i fynd i'r afael â rhai o'r problemau llifogydd a brofwyd ar Ynys Môn ac mewn mannau eraill yn ddiweddar. Wrth gefnogi'r cynigion fe ofynnodd y Pwyllgor Gwaith am eglurhad ar y canlynol hefyd –

- Y broses ar gyfer gwneud penderfyniadau ar geisiadau SDCau
- A oes mecanwaith ar gyfer apelio penderfyniadau
- A yw'r arbenigedd technegol angenrheidiol ar gael ar hyn o bryd yn fewnol
- Y risg y bydd datblygwyr wrth orfod cwrdd â chost y broses ymgeisio ychwanegol hon yn codi'r mater o hyfywra ac yn ceisio adennill y costau drwy leihau'r ddarpariaeth tai fforddiadwy mewn datblygiad tai.

Eglurodd y Pennaeth Gwasanaeth Dros Dro (Prifffyrdd, Gwastraff ac Eiddo) fod y broses cymeradwyo SDCau yn broses debyg ond cwbl ar wahân i'r broses cais cynllunio bresennol; fodd bynnag, ni fydd ceisiadau SDCau yn cael eu penderfynu gan y Pwyllgor Cynllunio. Mae swyddogion yn bwriadu rhoi cyflwyniad ar y system CCS i'r Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion a sut mae'n cysylltu i'r system Gynllunio. Mae'r broses o gymeradwyo cais SDC yn dechnegol ac mae gofyn cael arbenigedd yn y maes; mae'r ddyletswydd hon yn cael ei phennu i'r Swyddogion. Mae cael cysondeb trwy Ogledd Cymru wrth wneud penderfyniad ar geisiadau yn cael ei archwilio, gan roi ystyriaeth i'r posibilrwydd o ddelio gydag apeliadau ar y cyd ag awdurdod cyfagos fel bod y neges a roddir i ddatblygwyr hefyd yn gyson. Mae'r Gwasanaeth Prifffyrdd, Gwastraff ac Eiddo yn hyderus y gall gydweithio gyda'r Gwasanaeth Cynllunio ar agweddau gweinyddol y gwaith o ystyried ei fod yn debyg iawn i'r broses gynllunio; o ran yr agweddau mwy technegol y bwriad yw defnyddio arbenigedd aelod o staff presennol yn y tymor byr a phe bai angen arbenigedd pellach neu ychwanegol, y bwriad fyddai penodi YGC i gynorthwyo ar yr adegau mwyaf prysur. Yn y tymor hir bydd y Gwasanaeth yn monitro lefelau incwm a phan fyddant yn cyrraedd lefelau digonol bydd y Gwasanaeth yn edrych ar hysbysebu a recriwtio'n lleol. Pwysleisiodd y Swyddog er bod cefnogaeth i'r weithdrefn mewn egwyddor, mae pryderon ynghylch yr amserlen a'r diffyg cyllid i sefydlu a gweithredu'r system newydd i gychwyn wedi cael eu hadrodd wrth Lywodraeth Cymru mewn llythyr ac mewn cyfarfod

rhanbarthol. Ni fydd y gofynion newydd yn effeithio ar y ddyletswydd statudol i ddarparu ar gyfer tai fforddiadwy ond oherwydd y costau ychwanegol gallant effeithio ar gynlluniau busnes datblygwr o ran pa ddarpariaeth arall mae'r datblygwyr yn gallu ei wneud.

Penderfynwyd –

- **Fod gweithredu cyfrifoldebau statudol y Corff Cymeradwyo SDCau (CCS) yn cael eu priodoli i'r Gwasanaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo.**
- **Bod cyfrifoldeb a phwerau'r CCS dan Atodlen 3 o Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 yn cael eu dirprwyo i'r Pennaeth Gwasanaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo gyda'r hawl i ddirprwyo ymhellach fel sy'n briodol.**
- **Bod yr hawl i sefydlu cyfundrefn benderfynu ceisiadau yn unol â'r Ddeddfwriaeth ac Arweiniad Statudol yn cael ei ddirprwyo i'r Pennaeth Gwasanaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo a'r Pennaeth Gwasanaeth Rheoleiddio ac Economaidd.**
- **Bod incwm a gynhyrchir o weinyddu'r CCS yn cael ei glustnodi ar gyfer gweithredu dyletswyddau'r CCS.**
- **Bod yr hawl i greu strwythur a llenwi swyddi er mwyn gweithredu dyletswyddau'r CCS yn cael ei ddirprwyo i'r Deilydd Portffolio a'r Pennaeth Gwasanaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo.**
- **Bod yr hawl i addasu'r Cynllun Dirprwyo yn y Cyfansoddiad i adlewyrchu'r penderfyniad yma yn cael ei ddirprwyo i'r Swyddog Monitro.**

9 ADRODDIAD AR WRTHWYNEBIADAU I YSGOL GYNRADD NEWYDD YN LLE YSGOL BODFFORDD AC YSGOL CORN HIR A CHYMERADWYAETH Y CYNNIG GWREIDDIOL

Cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried – adroddiad y Pennaeth Dysgu yn amlinellu'r gwrthwynebiadau a dderbyniwyd ar ôl cyhoeddi'r rhybuddion statudol am ysgol gynradd newydd yn lle Ysgol Bodffordd ac Ysgol Corn Hir. Roedd yr adroddiad yn ceisio cymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith i'r cynnig gwreiddiol.

Ar ôl datgan diddordeb sy'n rhagfarnu yn yr eitem hon, gadawodd y Cynghorydd Richard Dew y cyfarfod tra oedd y drafodaeth yn mynd rhagddi a thra gwnaed penderfyniad.

Adroddodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Addysg, Llyfrgelloedd, Diwylliant a Ieuencid fod yr adroddiad yn cael ei wneud mewn ymateb i'r broses statudol. Cafodd y Rhybudd Statudol ei gyhoeddi ar 2 Hydref, 2018 gyda'r cynnod 28 diwrnod ar gyfer derbyn gwrthwynebiadau yn dod i ben ar 29 Hydref, 2018. Roedd 111 o wrthwynebiadau wedi'u derbyn, ac roedd 109 o'r rhain wedi'u derbyn ar ffurflen safonol fel yn Atodiad 2 yr adroddiad.

Dywedodd y Pennaeth Dysgu, yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion 2013 a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru, bod rhaid i Gyngor Sir Ynys Môn fel y cynigydd gyhoeddi adroddiad yn disgrifio unrhyw wrthwynebiadau a dderbyniwyd. Mae'r Adroddiad Gwrthwynebu wedi'i gynnwys yn Atodiad 1 sy'n rhoi manylion am natur y gwrthwynebiadau a gyflwynwyd gan fudd-ddeiliaid. Gellir grwpio'r rhain yn fras o dan y themâu Cludiant a Theithio, Dewis, cynnal y Broses Ymgynghori, a dyfodol y Ganolfan Gymunedol ac Adeilad yr Ysgol. Mae'r adroddiad hefyd yn amlinellu ymateb yr Awdurdod i'r gwrthwynebiadau.

Dywedodd y Cynghorydd R.G. Parry, OBE, FRAgS, Aelod Portffolio ar gyfer Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo ac Aelod Lleol, fod dau brif fater o bryder yn lleol sef natur beryglus y rhwydwaith ffyrdd lleol yng nghyffiniau'r safle a ffafirir ar gyfer yr ysgol newydd a goblygiadau hynny i'r disgyblion a fydd yn teithio i'r ysgol newydd o Fodffordd, a hefyd dyfodol y Ganolfan Gymunedol ym Modffordd sy'n ffurfio rhan o'r ysgol ac a fydd yn parhau i fod ar gael i'w defnyddio gan y gymuned ar ôl i'r ysgol gau. Dywedodd yr Aelod Portffolio fod y posibilrwydd o weithredu mesurau traffig yn ardal yr ysgol newydd wedi cael ei ystyried gydag arbenigwyr allanol, a daethpwyd i'r casgliad fod angen cylchfan ar y B5109 i

ddarparu mynediad i'r ysgol. Bydd yr Awdurdod yn penderfynu p'un a fydd yn darparu cludiant i'r ysgol gynradd newydd ai peidio yn dilyn asesiad diogelwch ar y llwybr teithio. O ran y ganolfan gymunedol, mae cyfarfodydd wedi'u cynnal gyda Chyngor Cymuned Bodffordd i ystyried ffyrdd o gynnal y neuadd gymuned yn unol â phenderfyniad gwreiddiol y Pwyllgor Gwaith.

Dywedodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Addysg, Llyfrgelloedd, Diwylliant a Ieuencid fod y mater hwn wedi bod dan ystyriaeth ers dros ddwy flynedd ac yn ystod y cyfnod hwnnw, mae wedi bod yn destun trafodaeth helaeth trwy broses ymgynghori statudol ac anstatudol. Cafodd y broses ei hoedi hefyd er mwyn ailystyried yr opsiynau ar gyfer yr ardal hon. Er ar un llaw fod y cynnig yn golygu bod ysgol yn cau, sydd wastad yn gynnig anodd, ar y llaw arall bydd yr ardal yn cael ysgol newydd sbon a fydd yn ei gwasanaethu am nifer o flynyddoedd i ddod.

Fe wnaeth y Pwyllgor Gwaith y pwyntiau canlynol wrth ystyried yr adroddiad -

- Pwysleisiodd y Pwyllgor Gwaith eto y pwysigrwydd o ganfod ffyrdd o sicrhau adnodd at ddefnydd y gymuned pan fo ysgol y gymuned yn cau.
- Nododd y Pwyllgor Gwaith fod llythyrau oedd wedi cael eu hanfon gan rai rhieni yn yr ardal at aelodau'r Pwyllgor Gwaith wedi derbyn ystyriaeth a bod eu cynnwys wedi'i adlewyrchu yn adroddiad y Swyddog.
- Nododd y Pwyllgor Gwaith fod cynllun amgen a gynigiwyd gan Cymdeithas yr Iaith wedi cael ei ystyried yn gynharach yn y broses.
- Nododd y Pwyllgor Gwaith ei fod wastad wedi cydnabod bod cau ysgol yn gwrs anodd i'w gymryd; caiff penderfyniadau o'r fath eu gwneud ar y cyd gan roi ystyriaeth i ystod eang o wybodaeth yn cynnwys arweiniad proffesiynol y Swyddogion gyda'r bwriad o sicrhau'r opsiwn gorau ar gyfer pob ardal.

Penderfynwyd -

- **Cymeradwyo'r cynigion gwreiddiol sef – cynnig peidio â chefnogi Ysgol Bodffordd, Bodffordd, Ynys Môn, LL77 7LZ ac Ysgol Corn Hir, Llangefni, Ynys Môn, LL77 7JB sydd ar hyn o bryd yn cael eu cynnal gan Gyngor Sir Ynys Môn a sefydlu ysgol gynradd gymunedol cyfrwng Cymraeg newydd i'w chynnal gan Gyngor Sir Ynys Môn ar safle ysgol newydd ar dir ger stad Bryn Meurig, Llangefni, LL77 7JB ar gyfer bechgyn a merched 3-11 oed.**
- **Awdurdodi Swyddogion i barhau gyda'r broses o adeiladu ysgol gynradd newydd ar dir ger stad Bryn Meurig (yn amodol ar i'r safle fod yn addas).**

10 CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

Penderfynwyd o dan Adran 100 (A) (4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, cau allan y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem ganlynol ar y sail ei bod yn cynnwys datgelu gwybodaeth eithriedig fel y'i diffinnir yn Atodlen 12A y Ddeddf honno ac yn y Prawf Budd y Cyhoedd sydd ynghlwm.

11 Y RHAGLEN MODERNEIDDIO YSGOLION - ACHOS BUSNES AMLINELLOL - EHANGU YSGOL Y GRAIG A CHAU YSGOL TALWRN

The report of the Head of Learning incorporating the combined Strategic Outline Case and Outline Business Case (SOC/OBC) to expand Ysgol y Graig by building a new Foundation Phase block and closing Ysgol Talwrn was presented for the Executive's consideration.

The Portfolio Member for Education, Libraries, Culture and Youth said that the SOC/OBC report is technical in nature and sets out the strategic, economic, commercial, financial and

management grounds for expanding Ysgol y Graig by building a new Foundation Phase block and closing Ysgol Talwrn in line with the 21st Century Schools Business case process for capital funding for the project.

The Head of Learning said that the SOC/OBC sets out the case for the modernisation of the schools in the eastern part of Llangefni with the preferred way forward being to build a new Foundation Phase Block at Ysgol y Graig to accept the increasing number of pupils in the catchment area and to take the pupils from Ysgol Talwrn which would then close. The Officer provided a brief summary of the main sections of the report encompassing the anticipated project costs, the specification for the build, the potential site for the new block, the proposed procurement process and intended timescale for delivering the project.

Councillor Aled Morris Jones, Chair of the Corporate Scrutiny Committee reported from the Committee's meeting held on 10 December, 2018 to which the SOC/OBC had been presented. He summarised the Committee's views on the matter which he noted were not necessarily his own, as follows –

- Concerns were raised about the preferred location for the extension to the current Ysgol y Graig, reallocation of the car park and the challenges associated with running the school from two separate buildings.
- Concerns were also expressed about traffic conditions and issues relating to road safety within the vicinity of the site whilst construction work is ongoing.
- The Committee was clear about the need to continually refine the final costs of the project once a decision has been made about the exact location of the proposed extension and car park.
- Although recognising that the Strategic and Business case is currently in outline form only, the Committee felt that the information provided was overly sketchy and was vague on a number of points.
- Having considered all the information presented as well as the clarifications provided by the Officers on the points raised, the Committee resolved to recommend to the Executive that it approves the SOC/OBC and submits the document to Welsh Government.

The Executive in thanking the Corporate Scrutiny Committee for its comments concurred that the new Foundation Phase Block needs to be situated as close as possible to the existing Ysgol y Graig building and that efforts to achieve this outcome should continue.

It was resolved to approve the following –

- **The combined Strategic Outline Case and Outline Business Case (SOC/OBC) to expand Ysgol y Graig by building a new Foundation Phase Block and to close Ysgol Talwrn.**
- **The submission of the combined SOC/OBC to Welsh Government, and**
- **Ring-fencing capital receipts for the construction of the new Foundation Phase building subject to there being no problems with selling the site(s).**

12 CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

Penderfynwyd o dan Adran 100 (A) (4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, cau allan y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem ganlynol ar y sail ei bod yn cynnwys datgelu gwybodaeth eithriedig fel y'i diffinnir yn Atodlen 12A y Ddeddf honno ac yn y Prawf Budd y Cyhoedd sydd ynghlwm.

13 DATBLYGU SAFLE I SIPSIWN A THEITHWYR, STAR

Cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried – adroddiad Pennaeth y Gwasanaethau Tai ar ddatblygu'r lle aros dros dro i Sipsiwn a Theithwyr yn Star. Roedd yr adroddiad yn darparu gwybodaeth ynglŷn â'r costau cyllideb cyfalaf angenrheidiol ar gyfer cyflawni'r prosiect ar y safle yn Star ynghyd â'r costau refeniw ailadroddus dangosol ar gyfer rhedeg y safle yn y dyfodol.

Am eu bod wedi datgan diddordeb sy'n rhagfarnu yn yr eitem hon, gadawodd y Cynghorwyr R. Meirion Jones, Alun Mummery a Robin Williams y cyfarfod tra oedd y drafodaeth yn mynd rhagddi a thra gwnaed y penderfyniad.

Ymhelaethodd Pennaeth y Gwasanaethau Tai ar gostau datblygu'r prosiect a'r amserlen, y broses dendro arfaethedig, y costau refeniw blynyddol sy'n parhau ar gyfer y safle ac ystyriaethau cysylltiedig.

Wrth nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd, fe wnaeth y Pwyllgor Gwaith y pwyntiau a ganlyn –

- Y dylid rhoi ystyriaeth i ddefnyddio fframweithiau caffael eraill yn ogystal â Gwerthwchi Gymru.
- Y dylid cyflymu'r amserlen ar gyfer cyflawni'r prosiect fel bod modd cwblhau'r prosiect yn gynt
- Os yw'n bosib, dylid talu am y costau refeniw parhaus ar gyfer y safle o'r incwm a grëir o'r safle heb orfod defnyddio arian o Gyllideb Refeniw y Cyngor.

Penderfynwyd cymeradwyo'r canlynol –

- **Caffaeliad y tir yn Star ar gyfer y safle.**
- **Y costau cyllideb cyfalaf ynghlwm â'r prosiect o ddarparu'r safle stopio dros dro yn Star.**
- **Y gwaith tendro ar gyfer datblygiad y safle yn Star yn seiliedig ar yr amcangyfrisiâu a ddarparwyd a/neu o ganlyniad i ddefnyddio fframweithiau eraill.**
- **Yr amserlen sydd wedi'i hamlinellu ar gyfer datblygu'r safle yn Star.**

**Cynghorydd Llinos Medi Huws
Cadeirydd**